

Womhaj Bóh!

Cyklo 3.
21. jan.

Četnik 4.
1894.

Serbske nježdelske kopjenka.

Wudawaju so kóždy šobotu w Smolerjez knihcziščezetni w Budyschinje a šu tam dostacž sa šchtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

Nježdela Septuagesimae.

Mat. 20, 1—16. Moys Genhöfer (1789—1862) bě jedyn s najlěpschich fararjow, kiž šu we wschěch czašach byli. Wón bě prjedy katholic a šamo katholic mješnik, wobroczi šo pak k ewangelskej wěrje a bu mózny předař prawdoščze, kotraž s wěry wukhadža. A k temu bě wón tež prawy ludowy muž, kiž ludži, waschnje a rěč rošymjesche, kaž žadyn druhu a jim Bože šłowo bjes wscheje wučenoščze a wyškoteho kumschta wukładowasche. Wón předomasche po tej sašadže: předař nješmě ludžom jeno derje waricz, ale jim tež kžizu k temu dacž a tež někotrym wóšmuž do huby masacž. Duž bě jeho předomanje pschezo polne žiwjenja a mozy a ludžo njemóžachu šo na njeho napošluchacž.

Wo naschim dženšnišchim šwjatym ščenju je wón tole krašne pschirunanje czinił:

Šchesta, džewjata a jědnata šchtunda. Haj wschať, tón Anješ we wschelakim czašu woła. Šče hižo želesnizu widželi? (wošada kiwa s hłowu); na njej wschať rano přeni czaš wotjědže. Tam šu šchtyri kłašy, hđžež móžesch šobu jěč: přenja, druha, tšecža a šchtwórt. Šchtóž chze šobu, dyrbi billet měč, hewat nješmě šobu. Gladajče, tať mamy tež czaš do wěczneho wótzneho kraja: do Božeho raja. Šswjaty Duch je prawy czašowy wodžer. Tón naš pomola; duž šwonja sa czaš. Nětk w přenjeji kłašy mało ludži jědže. Bohaczi pschińdu czežto do Božeho kralestwa; w druheji kłašy tež jich wjele nješedzi. Mudrym je Bóh jo potajił. Ale w tšeczeji kłašy jich wjazy šedzi a w šchtwórtěji je wscho polne. Šhudym budže ewangelion

predomany. Billet je žiwa wěra. Nětk wotjědže rańšchi czaš. To je pschi šwjatej kščenizy abo pschi wobnowjenju kščeněškeho šłuba. Haj wschať, potom woła tón Anješ: pój! Ale rano leža ludžo w španju a w czopłym kožu, duž njechadža won. „Wschať hiščeje jedyn czaš dže“, praja woni. A nětk šwonja a hwišdaju a přecž je czaš. Gladajče, to je, hdyž w mlodoščzi prajicže: „Chžu halle šobu hieč, hdyž šym štary muž, potom je hiščeje czaša doščz“, a duž jich jeno tať mało k přenjemu czaheji pschińdže.

Druhi czaš, pschipołdnischi czaš to je, hdyž cžlowjeť šo wozeni: „Haj wschať, bebi myšli, nětk je czaš, šo budžesch hinajšchi cžlowjeť, chžu tola šobu jěč“. Ale kaž hušto je: Šdyž chze jedyn na želesnizu, dha beži jemu dobry, štary pscheczel psches pucž a praji: „Štoj, hđžeha chžesch?“ „Na želesnizu k czaheji.“ „Ach šhto dha“, praji štary pscheczel; „wschať hiščeje wjele czašow dže, pój, dolho nješmój šo wohladaťoj, chžemoj bleschku hromadže wupicž“. A pschi tym czaš hwišda a je přecž. Tať šo nam dže, chze šo jedyn wobrocžicž, dha pschińdže hušto tať mjenowany dobry, to je šty pscheczel se štareho czaša a praji: „Šhto, ty chžesch tež tajši modlať a mufar byč, ša to mašch hiščeje dolhi czaš“ — a cžlowjeť da šo horje džeržecž a přecž je czaš. Nětk pschińdže wječorny czaš. To je, hdyž budže cžlowjeť štary a bełe wlošy na hłowu pschińdu a šuby wupanu. Nětk rěta: „Nětk je czaš ša wotjědženje.“ No, dha jědže tež někotryžkuliz hiščeje šobu. Nětk pschińdže pošledni czaš, nóžny czaš. To pak je štrašny czaš. Lokomotiva ma tajkeji cžerwjeneji woczji,

schtre wona wumjetuje a jedyn njewě, schto ƚo s czaƚom stanje, hacž njewostanje tczazy abo s ƚolijow njepšchindže. Wschaf je pschezo njeluba wěz s pošlednim czaƚom. Ale derje tola je, so hišcže dže. Gladajcže, to je, hdyž ƚo cžlowjeť na ƚmjertnym ƚožu wobroczi. Czaƚ hišcže dže, ale je strach s nim. Schtre s njeho lětaja a schto wě, schto ƚo czahej stanje, hacž napošledku tola njestwrczi. Słostnik na schizju je s pošlednim czaƚom jět. Tehdy je rěkało: „Swonicž, billet wsacž, schtwórta klaša, nutslěscž, wotjěcž: dženša budžesch s Jesuƚom w paradisu“. Tón je jenož hišcže tať ƚobu pschischol, ale tať njeńdže pola wschěch. Ale hdyž je pošleni czaƚ nimo, potom žadyn czaƚ wjazy njeńdže, potom je nóz. Hamjeń.

Tať daloko našch Genhöfer. Wty pať prošymy:

Ach pomhaj, Anježe Jesu, mi,
 So bych ja woštať pschi tebi
 A stajnje prawje pošuczal,
 Eso derje t ƚmjerczi hotowať,
 So bych byl prawje pošutny
 A t ƚmjerczi derje hotowy.
 Hamjeń.

Mulkež Jan se ƚwojimať ƚynomaj,

abo: **Bože pucze a cžlowjecze myšle.**

(Poťracžowanje.)

Hdyž ƚebi w žanym domje ludžo taťle myšla: Schtož ma ƚwojeť strowej ruzy a czerstweť pjaščzi, tón ma jej sa to, so dyrbi ƚo s nimaj do nēcžeho pschimacž, tam dyrbja jeho dječzi spochi něschto sa dželo mēcž a nješmėdža po wšy prošne hanjecž, duž dyrbješčaj tež Mulkež hólzaj doma pomhacž bėrny bėlicž, jabłuka roškramacž, cžrjewa kutlicž a cžišcžicž a wschelake druhe džela dokonjecž. Wonaj bėščtaj tež rady pódla, hdyž nan žane ƚwoje šćocžo rěšasche a pomháščaj pódla, schtož móžeschčaj dokonjecž, wjedžeschčaj wobaj, schto nutska w žanej fruwje tčzi, snajeschčaj, schto je wutroba, schlinť a kutko, a wjedžeschčaj, so cželatko hišcže žane mloko njedawa, dyrbješčaj tež druhdy hicž macžeri něschto prajicž, schtož cžyšče mēcž nan wot njeje šćinjene, a wonaj to rady cžinjeschčaj, pschetož jimaj wješele cžinjeschče, něschto sa ƚwojeju staršcheju dokonjecž.

Bóršy pať macž pocža šćoržicž, so ƚebi taj hólzaj pschi ƚwojim džele ƚwoju rjanu draštu wopanzatať abo so je sa njeju cžěžke. „Wostaj mi jeno tole bycž, Šurko“, wona praji, „ty ƚebi hewať pódla šćolowy samajesch abo rucžy wopanzasch, njech wscho tole radšćo našcha ƚlužobna džowka šćini“. To pať je wēcžna šćkoda, hdyž macž ƚwoje dječzi s tym šćasny, so jim njeda to a tamne dokonjecž, ale ƚebi myšli, so je sa nje taťle dželo cžěžke, duž je jim wscho pschepuschczi.

Druhdy ƚo tež sta, so rěšnikč hólzomaj drusy hólzny wumjetowachu, so je wot njeju cžucz, so staj pschi cželatach a wołach pobyšoj, a jimaj něchtó se šćobom pschimoła: „ty šy hšupe cželo abo wól!“

Tajšele wudma pať teju hólzow samjersochu. Nan bė jimaj hušto prajit, so cže ƚebi s njeju hinascheju šćadlow šćinicz, hacž tajkiž ƚam je. Duž ƚo nětke wobaj pocžeschčaj wote wscheho džela wotwłatowacž a mječschčaj spochi ƚwój wěšty samoš sa to; pať rěšasche: „Ja dyrbju ƚebi něschto s hłowny nawuknyč“, pať: „ja ƚebi pschi tymle džele ƚwoje šćolowy samasam.“ Hdyž nan rěšasche, njebėščtaj wonaj dale wjazy pschi nim pódla. Šich domške šćejesche něhdže w šadnej hašny, to ƚo jimaj dale wjazy njepodobasche, jimaj bė tam wscho bluke a hušto ƚo macžerje woprasheschčaj: „Psche czo tež-to našch nan jowle w tajšej šadnej hašny bydli, njemóhli ƚebi my radšćo něhdže w přėdku rjenšću tčěžu kupicž, hdyž mēli doščž ƚwětka a rjany wuhlady?“

Wo wschēm tym pať nan mačo dopytny, wón bė pschi ƚwojim rěšnikčwje a njewjedžeschče nicžo wo tym, schtož bė ƚo jeho hólzomaj wudžalo. Druhdy bė drje na to mjeršazy, so jemu taj hólzaj njechasčaj pomhacž a so ƚo jimaj njechasche ƚobu s nim do wšow wuńcž, abo na polo. Ale hdyž bė jemu macž doprajika, so dyrbitaj ƚebi taj hólzaj doma sa jutšiću schulu něschto dowuknyč, bė wón s tym šćojojom a wješelesche ƚo, so staj tajšej

dobraj wuknerjej, myšlesche ƚebi pať pschi ƚebi: hdyž smėju jeju pošdžićho ƚam pod ƚobu pschi ƚwojim rěšnikčwje, po tym cžu jimaj hižo wsčē jeju pryšle s hłowny wucžericz.

Wbóhi Mulkež Jan wschaf hišcže prawje njewjedžeschče, so ƚo džēcžom, kotrež ƚo hanbujaj dželo dokonjecž, tajšej jich staršchi cžinja, tajšē horde myšle s cžěžka s hłowny wucžerija, a so je cžěžka wěz, tajškim lubošcž a wješele sa jich pomokanje do mošćow šadonjescž. — Taťle ƚo jena šćwila po drugej pominy, a bóršy bu tu cžaš, hdyž bėščtaj wobaj hólzaj dorostkoj, přjedy hacž bė ƚo něchtó na to prawje dohladať.

To bė jim wucžinjena wěz, so dyrbi jeju staršchi hólz, hdyž smėje schulu wukhodženu, pola nana rěšnikčwje nawuknyč. Schto bė wscho tole wucžinik, hdy bė ƚo to šćalo, to po prawym nikomu prawje wėdomne njebė. Taťle bėchu wschaf ƚebi wschizny wot wjele lět ƚem myšlili, nicšto ƚebi to wumyšlit njebė, — tole ƚo pola nich ƚame wot ƚo rošymjesche.

S tym staršćim hólzom wo tym dale nicšto žaneho ƚłowcžka njeporēcža, wschaf ƚo to ƚamo wot ƚo rošymjesche, so dyrbi tón junu tež rěšnik bycž, — jemu ƚamemu pať to do myšłow njechasche; pschetož temu wscha krej do hłowny šćupasche, hdyž ƚebi na to pomyšli, so dyrbjaj junu s bėšej šalu po mēcžē šćhodžicž abo cželata psches mēšćo honicž a wón ƚebi ƚam pschi ƚebi prajeschče: Wjele šćow frócž radšćo cžyšč t žušym ludžom na ƚlužbu cžahnyč, hacž so dyrbjaj jowle w našćim mēcžē tajšele dželo cžinicz. Nětke bėchu jutry bóršy tu, cžaš bė tu, so dyrbješče se schule wustupicž, duž ƚo wón macžeri pschilischczi a jej praji: „Přjedti hacž doma pola nana rěšnikčwje nawuknyč, cžyšč radny šćwili hišcže do Nėmžow. Nětke dyrbju hišcže dušćnje nēmšći nawuknyč, pošdžićho to wjazy njemóžu. Sa nana byčo tež wjele lėpje, hdy mohť wón dušćnje nēmšći rēcžecž, wón byl mēcžē junu bohatschi, dnyli nětke je.“

Temu dyrbješče macž prawo dacž a praji pschi ƚebi: „Nanihdy ƚebi njebyła myšlita, so je našch Šurť tajšile rošomny hólczē“. Duž nanej šćošććna tule Šurćowu myšľ wošćewi a hižo bė ƚo na to wješelita, tajšē rjane to sa nju budže, hdyž se ƚwojimaj brunacžomaj ƚwojeho ƚyna do Nėmžow powjese.

Ale, bohustorženo, s tym wona nanej rjenje pschindže! „Teho hólza namaj cžert s hordosčju šadaji“, Mulkež Jan sawoła. „Sa mnje je tu wulki cžaš, so jeho ƚam do ƚwojeju rukow wošmu; ja cžu ƚebi jeho hižo bóršy hinascho wobrocžicž; sa njeho je tu wulki cžaš, so ƚo mi s njeho žadyn njedocžinť njescžini. Ja ƚam ƚym, džakowano Bohu, tola tež muž, taž ƚo ƚušcha, hdyž tež nješćym w žanym Nėmžach pobyl. Tón našch hólz pať dyrbjaj po prawom hižo dawno nēmšći móž, wschaf je ƚwoje wošćom lět do schule pošćhodžit, tať wjele nēmšći rēcžecž, taž budže sa njeho trėbne, cžu jeho hižo ja ƚam domucžicž.“

Se pať doma wuwuknyť, potom njech w Božim mjenje do Nėmžow džē, moje dla do Franžowsow a do Šarisa, ja nicžo pschecžiwu temu nimam. Ale wo tajšeho nēšćo wulžycžinčateho Nėmžaka ja njerodžu; s tajšćimi rēcžemi njech mi Božedla nicšto njepšchindže!“

Duž bė s „do Nėmžow cžehnjenjom“ tónž, pschetož hdyž bė hdy Mulkež Jan žane ƚwoje ƚłowo dorēcžal, potom bė pola njeho s tym tónž, a nicšto jemu nješmėdžeschče wot nowa šašo wo tym šapocžecž.

Šurij rěšasche jeho staršchi ƚyn, tón pať dyrbješče ƚo nětke rěšnicžu draštu woblez, ƚebi módru šalu pschijawasacž, a dyrbješče s wuhornjenymaj rukawomaj cžrjewa cžišcžicž, šćobasny tyšacž, cželata wodžicž, mjašo do mēšća nošćicž, ale wscho to bėchu jemu wostudle džela, do wscheho teho wón šćelawje hladasche, a wón ƚam a s nim jeho macž wjele a hušto na to płatasčaj. Šćupišćo Šurij cžinjeschče a bóle macž ƚobu s nim płatasche, a bóle bė Mulkež mišćtr se ƚwojim ƚynom njepošćojny a jemu praji: „Šurjo, přeni lėpschi prošćeršći hólz s dróhi ma wjazy mošćow w ƚwojeť hłowje, dnyli ty, runjež ƚym cze dať w schuli wjele nawucžicž. Ale wschē te pjenješny, kotrež ƚym wucžerjej sa wschu wošćebitu wucžbu sa tebye šapłacžicž dyrbjaj, šu taž do šćožoła šmjetane. Njechasch pať mje dale pošćuchacž, taž cžu ja mēcž, dam cze krawšćemu mišćtrej na wucžbu.“ To drje Mulka njechasche, so dyrbjaj jeho ƚyn krawzej na wucžbu šćcžahnyč, ale wón wscho móžne cžinjeschče, so mohť ƚebi se ƚwojeho Šurja praweho rěšnika wocžahnyč. Žako pať jemu wschē jeho ƚłowa doščž njepomhachu, pocža wón jeho se ƚwojimaj ƚylnymaj pjaščćomaj powucžecž.

Ale Šurij ƚo jemu na to do šćoža wulehny a praji: „Nětke

Jesuf a kłudzi.

7. Wuhłady na pschichod.

To móže ƒo prajicz, ƒo ƒrjedza psches kšesćijanske ludy w naschim czaŒu reka ƒmilnošće beži, tajka ščeroła a tajka ƒlubofa, tajkuz ƒwět hacž dotal wobładał njeje. Ale pódla beži reka, kotraž je hišćeje wjele ƒlubšča a ščersča. A žołny ƒo džen a wysche šbėhaja. To je reka hidženja pschecziwo samožitym a šdžėłanym, pschecziwo knježestwu a žyrkwi. Šněw, hidženje a njespokojnošć pak, hdyž wutrobny wulkeje hromady luda ƒapšchimnu, maja pschego ƒa kónž powróczazy revoluzionarny stutf, šhiba ƒo ƒo pschicžiny hnėwa šhubja.

Nėtko ƒo prascha, hacž je móžno, tu cžėmnu, ƒajėdojczazu reku na wobstajne ƒahacžicz, abo, ščtož by tyžaz trócz lėpje było, do reki lubošće a žiwjenja pschewobrocžicz. Stat ƒo w naschim czaŒu jara ƒa to próžuje, k temu tež gmejny a wošėbje žyrkwinsžy ƒa-šstupjerjo. Nėkoti bohaczi pilnje pomhaja.

Ale hanjaze ƒlošy tyč, kiž ƒo na tamnej rėžy wjejeja, wóšje wołaju: „Salutujcze ƒebi próžy! Wona je ƒama bojocž a niz lubošć, kotraž waš k waschim stutfam wabi. Wy pošdže pschindžecze. Wy wo waschu pomoz njerodžimny, pschetož wona njeje žana pomoz. Wy njechamy jałmožiny a wotpłaczenjom — my žadamy ƒebi ƒwoje prawo. Pjenjesh ƒu do ƒlužby nje-čłowšćeje ƒebicžnošće pschisčće (Bohužel je w tym wjele wėrnoscze!); wone dyrbja ƒo ƒašo k tyč rukow wutorhnyč, ƒo bychu wščitkim hromadze ƒlužite; — prjedy lėpje njedudže.“

Š trótko, reka dale beži. Ani snuštowne miššionstwo ju ƒa- hacžicz njemóže. Wone hižo džešatki lėt stutfuje a špyta na tyžaz- tróczne wščelake waschnje mjeno njebjesteho trala lubošće psch- ƒrašnjecž. Ale runjež je ƒo se wščej ƒwėrnoscžu džėłalo a je ƒo wjele dušchom na prawy pucz poƒašalo — ƒo hromadze cžahaze cžorne mróczatki roščahnyle nješbu. A hdyž tež, kaž ƒo nadžijamy, kšesćijanske towarštwowne stutfowanje ƒo dale wutworjuje, wone tola k temu dopomhacž njemóže, ƒo by ƒo wotmolwenje na to cžėžke praschenje namašalo. — Pchidacž ƒo dyrbi, ƒo je ƒa nusu- cžerpjazyč nėščo podkłóczaze, hdyž ƒo wot jeneho tajkeho towar- štwu k druhemu ščėlu. Prėcz ƒo tež njemóže, ƒo na to waschnje cži, kiž maju wulku hubu a móža škiwicž, najlėpje pobudu, hanbi- cžimi pak mało abo ničžo njedostanu. Duž ƒo dživacž njemóžemny, ƒo je tež we wutrobach tyč, kiž dawaju a dyrbja pschego ƒašo dawacž, dwėlowanje wotucžito, hacž tež dary do prawych rukow pschindu a ƒnano napschecziwne njewustufkujaja. Tajke dwėlowanje pak je ƒmjercž wščeho radoščiwneho a lubošće bohateho dawanja.

Duž je w najnowšchim czaŒu nowa myšl wotucžita, kotraž ƒo jako lėkarštwu wukhwaluje a kotraž móže nam wutrobu wo- prawdže ƒahoricž. Duchowny Sulza w Draždžanach je tu myšl wudał. Wón čže, ƒo bychu ƒo wulke žyrkwinske wošady rošdžėłike do mjėnšich, psches kotrež je lóhki pschėhlad. Ze wošady dyrbja ƒo po ƒwójbnym waschnju ƒariadowacž. Niz ƒo by ƒo privatne wobšedženštwu šbėhnyło; ale wščitzy wošadni dyrbja ƒo jako stawy wulkeje ƒwójby ƒacžumacž a pomhacž. Wščitzy hošpodarjo tyč wošadow ƒu šhromadna rada, kotraž ƒo porjadnje šhroma- džuje a doƒkadnje nusu jenotliwego rošpomina a wo puczju k pomozhy wuradžuje, kiž lėnika k džėlu, pschecžinjerja k lutowanju napomina, kiž pak tež džėlo pyta ƒa tajkich, kiž žaneho nimaja, kiž šhlėba ƒa ƒłódnnyč rošdawa, wobhdenja pschipošajuje, ƒo stara ƒa šhorych atd. To je wulkotne ƒariadowanje kšesćijanskeje wošady a pomhanje psches ƒariadowanu wošadu. Duž njeby ničto wjazny wopušcženy, ƒabyty był; žadny wjazny ƒylšy dla ƒrudoby płaťal, wo kotruz ƒo žana dušča nještara. Žyrtej, wošada bywa macž, kotraž kóžde ƒwojich džėczi trošchtuje. Woprawdže — lubošna myšlicžka.

Ničto nochžyl prajicz, ƒo je to pschewobrocženje wščeho wob- štejazeho a ƒo stare porjady šbėhnje. Ža ƒebi myšlu, nusa naschego cžaba hišćeje wjetšče powrócženje pschinješe.

Ale wulke praschenje je, hacž mamy k temu trėbneho ducha lubošće, nusu woporniwoscž w naschich wošadach? Tu je jara wjele wobcžėžnošćow pschewinnyč. Wošėbje w naschich wulkich mėštach budže pschi tajkim wobmjelowanju wošadow wjele wošadow, kiž budža nimale je ƒamnyč samožitnyč, druhich, kiž nimale je ƒamnyč šhudnyč wobšteja. Rať budža pošlėjšče je ƒwojej nusu hotome? „Nó“, — ƒo praji, — „to dyrbja bobate wošady šhudny k pomozhy štejecž“. Njana myšlicžka. Šdyž pak to njecžinja?

dyrbju tu wumrjecž, jow ja žiwny wjazny mustacž njemóžu.“ — Duž tam ta macž šlyšna žalosćesche, lėkar pódla njeje štejo k ramjenjomaj šcžėže a praji: „Wasch hólž je wam na wutrobje jara ƒlabuščki!“

Wulkež mišchtr pak na wšcho to praji: „Mojemu ƒynej ja žadny mordar byčž njesechžu, a hdyž tón hólž njecha dopóšnacž, ščto je ƒa njeho najlėpsche, njech moje dla nawuknje, ščtož ƒo jemu sechže, tajkehole pimplaka njecham žaneho ƒa rėšniťa mėcz, to była ščłoda ƒa wšcho rėšniťwo.“

Nasch Žurij pak na to hnydom wotšhori, woblecže ƒo hinaschu draštu, čžyšče praweho knješa cžinicž, ale na njeho ƒo ƒładacše, kaž na ƒeklerja. Wón čžyšče k pschekupzej na wuczbu cžahnyč, tajke nėščo jemu wješele cžinjeshče, a jako bė to wuprajit, ƒajėdže ƒebi se wščėmi ƒwojimi pjecžimi porštami do ƒwojich wlošow, ƒo jemu wščė rune do wėtra stawachu. Nan pak jeho k tym na pokoj wostaji a ƒebi pschi ƒebi myšlesche: „Š tuteho pachotka drje mi ničžo hódne njebudže.“ Ale macž wša ƒebi jeho pod ƒo, kaž pata ƒwoje kurjatko, a dopomha jemu na to, ƒo pschekupzej na wuczbu pschindže. Takle pschindže Žurij do Nėmžow. Ža wėž pak bė ščėtro droha, tón hólž pak bu wulicžinjer, wudrašči ƒo nanajpšchniščo, ale nutška w wutrobje bu pschego hordžišchi a hubjeńšchi.

Wulkež mišchtr staji na to ƒwoju nadžiju na ƒwojeho druheho ƒyna Pėtra a wša teho ƒebi do ƒwojeho rėšniťwa. Ale Pėtr ƒo do njeho runje tať njerady poda kaž Žurij a njechasche k rėšni- ũkej ƒalu šhodžicz, ale wón tola lėpje trajeshče, hacž Žurij, hdyž tež špochi po nanowej myšli njebė. Pėtr bė ƒylnišchi, dylžli Žurij; temu wješele cžinjeshče, hdyž móžeshče ƒo k pšami a k hólžami wjerjeshčicz, rad wón na wšy dóndže, wščať móžeshče tam cžinicž, ščtož by ƒo jemu sechžyło, móžeshče tam tež ƒwojeho pša na ludži ščchžumacž abo na žuse pšy. Še ƒwojim pšom a k žušym rėšniťkimi wjedžeshče ƒo Pėtr wšchudže wobėncž, a jeho nėhdušchi towaršchojo ƒebi njeswėrichu, jeho wuzortowacž, ale wostajichu jeho na pokoj. Nanej ƒo tole Pėtrowe šadžerjenje lubjeshče. Wón jemu druhdy to a wono pschėhlada a ƒo na to špuschcžeshče, ƒo budže Pėtr hižo trochu hinaschi, hdyž smėje wjazny rošoma, duž Pėtrej pschego došč pjenjesh nadawa. Najsšerje drje bė trochu w hrošy, ƒo mohł ƒnano tež tuteho ƒwojeho ƒyna ƒa ƒwoje rėšni- ũstwo wotbyčž, duž jemu to a tamne pschėhlada, ščtož budžišče hewat k nim njecžiniť, runjež ƒo jemu njespodobasche, ƒo jemu tón hólž druhdy ƒa žyly džen do žaneho džėła njeschindže. To drje Wulka njewjedžeshče, ƒo Pėtr hušto w torczmach šydasche, tam k druhimi billard hrajesche a ƒo tam temu hólžej „knjes Wulka“ rėťachu, ale tola jemu dopušcžicz, ščtož budžišče hewat žanemu ƒwojemu wuczomzej njedopuschcžicz. Takle pschindže, ƒo bu tónle jeho hólž njewustaty pachot, a hišćcže njehornišchi, dylžli Žurij.

Žurij bė tajki nėti wulefany pachotčť, Pėtr pak njewulefany, Žurij cžinjeshče ƒo wulki se ƒwojim nadutym pnyšlowanjom, Pėtr pak se ƒwojim ƒakrowanjom, tamny k holžami rjenje cžinjeshče, tónle pak ƒo wokoło pjerjeshče a žłofasche. Do Božeho ƒłowa žadny wot njeju njebė, a Žuriej bė wšcho wohidne, ščtož po naj- nowškej móžde šwoblekane njebė, Pėtrej pak wšcho, ščtož njechasche ƒobu k nim picž a harowacž.

To ƒo wė, ƒo žadny wot njeju ƒwojeju staršchėj nječšesčeshče, jeno jeju pjenjesh dla bė tón jedny k nanom dobry, tón drugi k maczerju. Tón młody pschekupski mėnjeshče, ƒo dyrbjało byčž kóžde mėšto do dweju pokojow rošdžėłene, jena ƒa wulke magaziny, druga ƒa stary cžapr a ƒa trundle, tón młody rėšniťki pak mėnjeshče: Pjenjesh dyrbi młody cžłowjet mėcz, a ƒwoje prawo, kóždeho pschebicz, kotrehož sechže, hdy čžyl ƒo tajki jemu dowobaracž, naschej starej pak njech ƒebi wšcho ƒwoje džėto ƒamej ščžinitej a mjelcžo štejo pschihladujetaj, tať jimaj jeju młodži jeju pjenjesh pscheprašćaja.

Tón pschekupski ƒyn ƒo ƒa to hanibowasche, ƒo jeho nan dale ničžo wjetšče njebė, dylžli rėšniť, a hdyž ƒo jeho nėšto woprašća, ščto jeho nan je, temu wón praji: „Nasch nen k ƒožemi wufuje“; tón rėšniťki hólž pak špochi prajeshče: „Tať dolho hacž budže nasch nan žiwny, dyrbju jemu ja rėšniťsho cžinicž, ale tať rucže hacž budže nan na ƒwojim wotpocžinku, potom čžu hižo wščėm ludžom poƒašacž, ščto ja ƒym.“ Runjež njebė žadny wot njeju njerošomny pschecžinjaj, njescžini tola wot njeju žadny žanemu šhudemu ničžo k lubošći, ale wulkej ƒo wobaj wšchudže cžinjeshćtaj a na toler njehładachtaj. Wobaj ƒebi myšlesćtaj, ščto wė ščto staj, bjes ƒobu ƒo pak nėťal dušchnje došč šnješesćtaj.

(Pofracžowanje.)

Tola my chzemy sebi myšlic, so je tež ta wobczěžnosć wotstronjena — ale budža dha sozjaldemokratojo a drusy njespokojni so hišće do tajkich wošadow šromadžic dacz? Budža so nadžije na wumyšleny stat pschichoda wsadacz? Budža jim wchidnej zyrkwi hišće doměrjenje napschecziwo pschinjescz? Budža so porjadam w tym wošadach swólnimi podczisnycz? Ach so bychmy so teho nadžecz móhli; ale —!! Schto pomha najrjeišchi nacziłk sa twar a najlěpschi twarški mištr, hdyž tu nusne kamjenje sa twar njejsu?

Hij, hdy by Khrystusowy duch lubosće we wutrobach millijonow bydlit wo kotrej so jedna, — haj, potom by so wschitko dokonjecz dało. W bratrowskej wošadze n. psch. je tamna myšliczka hjo nėlak do skutka stajena. W jich wošadach teho praschenja njeje. Tam njeje ani proščerjom ani bundatow. Čzoho dla niz? Toho dla, dofelž je Bože słowo we wschitkich swójbach wulka móz a dofelž Khrystusowa lubosć psches wschitke wobstejnoscje duwa.

Schto sczěhuje i teho wscheho? Hdžez ani selo ani wobalka njepomhataj, tam pomha ewangelijon. D, so by nasch lud we wysokich a niskich schtantach kšesczijanski lud był, potom by bórny wschudžom pomhane bylo. Móz a duch njebestjeje lubosće byschtej dopomhalej. Rowe wulke, powšchitkowne swjatkli — to by wumozenje bylo. Wohen i njebest dyrbi do wutrobom kšesczijanom padnycz; swjaty wohen, kotryž bebičnosć a samolubosć saniczi a swjate samosapřecze a bójku swilnosć stwori a naš se sbóžnym sahorjenjom napjelni, so swy hódni, Bože džeczi rełacz.

Ach, so by ty njebo rostorhnył o Rnjeze, a dele pschichoch. Sa njewidžu drugeho brědta, schumjaze žolmy směrowacz; o pój dele! — pój dele!"

(Potraczowanje.)

Luther a burjo.

W sozjaldemokratischich nowinach „Vorwärts“ bė psched krótkim pišane: „Mad nikim nimaju duchowni wschitkich wěrywusnacžow telko mozy kaž nad burami. Duž radžimy, so byschće wo wěrie niczo njerěczo ludžom na wšach pokasali, tak so do duchowni pschecziwo buram sadžerželi.“ Šmarimšchi i prawje hidžaznymi słowami na katholicich duchownych rěcza mjenowane nowiny tež wo ewangelskej zyrkwi tak: „S historije ewangelskeje zyrkwe móžemy na wschelake wězy spomnicz, kotrej pokasuja, so so duchowni husto pschecziwo buram byli a so njejsu nimale nihdy niczo sa burom czinili. Wny spomnimy jeno na Lutherowe sadžerjenje pschecziwo buram.“ A nětk pschistaju najhrubische šady i Lutheroweho spiša: Pschecziwo rubježniškim a mordarškim buram, kotryž je tehdy spišal, jako bėchu so drje burjo i nėlajkim prawom, ale po najkrwawnišchim a najburowišchim waschnju pschecziwo semjanam sbėhnyli. S tyhle šadow šudža nětko tak: „Tele słowa pokasuja buram doščz, so so kaž nětk hjo psched 360 lětami ewangelsžy duchowni pschezo sa wulkich knjesow a pschecziwo buram byli. Duž dyrbinmy i historije ludži na wšach rošwucžicz, na wěru a nabožinu pak njedyrbimy i žyła spomnicz.“

Runje tele pokšlenje słowa pscheradža jasnje, i kotrym wotpohladom sozjaldemokratojo tak pišaju. Woni chzedža jeno nėlajki brědt dohycz, so móža prawje schczuwacz. Šjawnje se swojej bjesbóžnosczu a se swojim bohazapiczom psched ludži na wšach stupicz, to so jim mudre njesda. Duž pschezo sašo psched tajkej njemudrosczu w swojich nowinach warnuja. Ale sebi myšla, so budže so jim poradžicz, hdyž prawje burom a wješnych k njespokojnoscz i duchownymi sawjedzeja. Tole so jim schlachczicz njebudže, pschetož sprawny muž dopósnaje bórny lešne hechlerštwow.

Schtož pak nascheho Luthera nastupa, dha je so wón runje pschi burškim sběžtu w lěcže 1524 jako swěrnny burški šyn a šastupječ prawnych burškich žadanjom wopokasal. Šakle potom je wón pschecziwo rubježniškim a mordarškim buram šhoble a po waschnju tamnišcheho czaša pišal, jako woni jehow radu a jehow napominanje k mērej sapřewawšchi najhrubišche njeskutki a škóscze, kotrej so njedadža wopišacz, wobesšli bėchu. W šaprleji lěta 1525 je wón „šwoje napominanje k mērej w 12 artiklach burštwow“ pišal a w tym šamym niz jeno buram, ale tež knjesam a semjanam i jasnymi słowami wěrnoscž prajil. Šerschtam a knjesam wón šlědowaze pišche: „Njendžče w šwětnym regimencze dale tak, so wy draczujecze a dawš bjerjecze, so byschće hoffartne a krašne žiwjenje wjedli, hač niski muž to wjazy šnjescz njemóže. Mjecz je wam na schiju, tola sebi myšlicze, so tak twjerdže

w šedle šedžicze, so waš nihto wusbėhnycz njemóže. Tajka šakla šhrobloscz budže wam schiju škamacz, to budžecze widžecz. Sa šym wam wjele krócz přjedy pschipowjedal, so dyrbicze so teho šchprucha hladacz: Ps. 107, 40: Šozpicze je na šerschtow wulate. Wy pak sa tym štejicze a chzecz na šłowu biczi bycz; žane warnowanje ani napominanje njepomha.“ A buram wón pschida: „Šich artikle a žadanja so tež prawe a dobre. Pschetož wyschnoscž njeje k temu postajena, so pyta šwój wužitk a dobytł wot poddanow, ale so by so sa poddanow wužitk a dobytł štarala. Nětk pak njendže, so mohła sebi dale tajke dawki žadacz a lud tak draczowacz. Schto pomha, jeli so by burome polo telko škotych, kaž štwjelžow a šornjatow, nješlo a wyschnoscž by jemu čjim wjazy wšala a šwoju wyschnoscž jeno pomjetšchila a šublo jeno tak pscheczinika i drastami, i wopištwom, i wobžranštwom, a i tajkimi wěžami, jako bychu pluchy byle? Duž je trjeba, i krašnym žiwjenjom mēru džeržecz a wudawki šatšacz, so móže šhudy muž tež něšto wobšhowacz.“

Tak wón jim radži; ale wón jich tež šwěru napomina, so njebychu mjecz wšali, pschetož šchtóž mjecz wosmje, dyrbi tež psches mjecz kónž wšacz.

Šakle jako bėchu burjo nješšchane šurowoscze čziniłi a so šjawnje jako šbėžkarjo wopokasali, je wón se wschej šhutnosczu a mozu pschecziwo nim pišal.

To pak sozjaldemokratojo mudrije šamjelczachu, so by jenož to w burškim pomjatku šedžalo: Luther je pschecziwo buram był. Tajka lešnoscz pak je pscheshupa. Wona njebudže žaneho šerbšeho bura šebacz móz. Wón wě, sa čzo ma so šwojemu Lutherej džakowacz a njebudže to sebi wot nihto narěczecz dacz, so Luther njeje žadny wěrnny ludowy pscheczil był.

Njemješlnik.

Njemješlnik junkrócz wo štwine durje škapasche. Šako bėšche šhwilu pocžakal a so nihto njepokasa, wón čzišche durje woczini a do istwy šastupi. Tam wuhlada w ložu šhoru žonu lezo, kiž jemu i čženkim šłobom napschecziwo wšalsche, so šama niczo nima. Šnydom so rjemješlnik šawrócz i džěšche šašo won. Še něšto hodžin šašo pschindže.

Žona jemu napschecziwo wšalsche:

„Mój Božo, ja džě wam niczo dacz njemóžu. Sa šym šama wot debrocziwoscze druhich žiwa a šym šhora.“

Šdobny mšodženz so pscheczelnje k šlidu štupi, na nje i wobjeju ššow šhlėb wuczahawšchi pokoži, kotryž bėšche sebi runje pola dobrnych ludži naprošyl a k temu něšto pjenježtwow.

„To je sa waš, wboha žona“, wón džěšche a šłowczka njeprajiwšchi šašo won šhwatašche a wjazy widžecz njebė.

Wjele placžilo.

Dwaj knjesaj jėchastaj nimo krašneho twarjenja, kotrej bėšche wot krašnych rózownych rjadkow a wulkich plódnych polow wobdate.

„Kello je to twarjenje placžilo?“ so jedny praschěšche.

„Sa njewēm, šchto by nětko placžilo; mi pak je snate, šchto je pokšlednemu wobšedžerjej placžilo.“

„Schto dha?“

„Šehow dušchu.“

Wobaj bėšchtaj směrom; praschē sebi hišće ženje na to pomyšlit njebė, so móže čšlowjeł sa šwětnymi wěžami štejo šwoju dušchu do štaženja pschinjescz.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětko niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschewawarňach „Šerb. Nowin“** na wšach a w Budyščinje dostacz. **Na šchtwórcž lěta** placži wón **40 np.**, jentliwe čžizła so po **4 np.** pschedawaju.